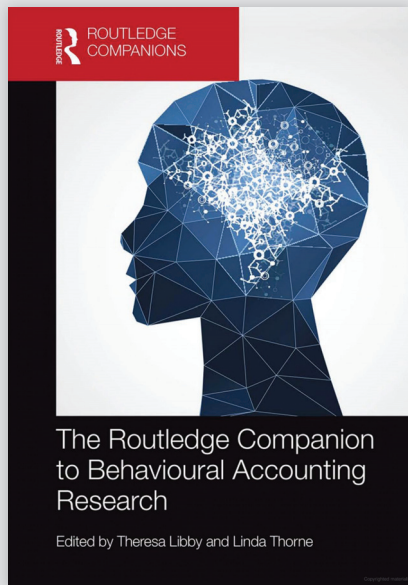

สมชาย ศุภธาดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อหนังสือ : **The Routledge Companion to Behavioural Accounting Research**

Editor : **Theresa Libby and Linda Thorne**

ปีที่พิมพ์ : **ค.ศ. 2018**

สำนักพิมพ์ : **Routledge**

ISBN: **978-1-138-89066-4**

สำหรับแวดวงวิชาชีพการบัญชี งานวิจัยด้านการบัญชีเชิงพฤติกรรม (Behavioral Accounting Research: BAR) ในประเทศไทยค่อนข้างมีจำกัด แต่ด้วยกระแสของปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ด้วยเครื่องจักร (Machine Learning) ทำให้นักวิชาการและผู้ประกอบวิชาชีพการบัญชีจำเป็นต้องหันมาใส่ใจศึกษาค้นคว้าในหัวข้อนี้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมรองรับสำหรับโลกอนาคตที่มนุษย์และเครื่องจักรต้องทำงานร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

หนังสือรวมบทความเล่มนี้มีทั้งหมด 32 บท แยกกลุ่มเป็น 8 ส่วนเรียงลำดับตามกระบวนการทำงานวิจัย โดยส่วนที่ 1 ทำการฉายภาพรวม เป็นการปูพื้นการวางแผนเพื่อความสำเร็จสำหรับการทำงานวิจัยเกี่ยวกับ HIP (Human Information Processing) เริ่มต้นจากบทที่ 1 แสดงถึงงานวิจัยช่วงแรกเริ่มที่เรียกกันว่า “กล่อง Libby” (กรอบแนวคิดสำหรับการวัดความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ในงานวิจัย) ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเค้าโครงที่มีประโยชน์สำหรับการประเมินผลงานวิจัยด้าน BAR แต่ยังมีคุณค่าในฐานะช่วยจัดระเบียบสำหรับการวิจัยเชิงประจักษ์ทุกประเภท โดยผู้ทำการวิจัยควรต้องหมั่นทบทวนความเชื่อมโยงทั้ง 5 ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามและตัวแปรอธิบายเพื่อความรอบคอบในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 (รวมทั้งหมด 8 บท บทที่ 4-11) ควรอ่านไปพร้อมกันเพื่อให้เห็นมุมมองเชิงทฤษฎีต่าง ๆ และการแปรโครงสร้างทางทฤษฎีมาสู่นิยามเชิงปฏิบัติการ (Operationalization of Theoretical Constructs) ทั้งนี้ผู้อ่านสามารถเลือกให้นำหนักไปยังแนวทางทฤษฎีที่ตนเองสนใจเป็นทุนเดิมและมีความคิดที่จะทำวิจัยในด้านนั้น ๆ อาทิเช่น บทที่ 4 อภิปรายถึงการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจซึ่งเป็นหัวข้อหนึ่งที่น่าสนใจในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการสอบบัญชีและกระบวนการยุติธรรม หรืออย่างในบทที่ 5 ที่พูดถึงการศึกษาในแง่จิตวิทยาสังคมซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ทั้งในโลกธุรกิจและในโลกออนไลน์ เพื่อศึกษาว่าผู้คนคิดอย่างไรเกี่ยวกับผู้อื่น ผู้คนมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไร และผู้คนมีอิทธิพลต่อกันและกันอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 4 พูดถึงการออกแบบงานวิจัยว่า มีทางเลือกอะไรบ้าง ทั้งตัวเลือกระเบียบวิธีการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล กรอบแบบงานวิจัยมีหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการทำวิจัยนอกห้องทดลอง การสำรวจโดยแบบสอบถาม การใช้การวิจัยภาคสนาม ที่ต้องอาศัยทักษะการสัมภาษณ์และการสังเกตในการเก็บข้อมูล และ การประยุกต์เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) ซึ่งอาศัย “เศรษฐศาสตร์เชิงทดลอง” (Experimental Economics) เป็นเครื่องมือในการออกแบบการทดลอง เพื่อวิเคราะห์การตัดสินใจของมนุษย์ที่ได้ผลใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด บทที่น่าสนใจที่สุดในส่วนที่สี่นี้คือ บทที่ 18 ซึ่งพูดถึงเทคโนโลยีใหม่ที่ช่วยในการระบุความสัมพันธ์ทาง *สรีรวิทยาของระบบประสาท* ที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการตัดสินใจต่าง ๆ หรือสถานะการรู้คิด (Cognitive State) ของผู้มีอำนาจตัดสินใจแต่ละบุคคล

เมื่อเริ่มต้นเก็บข้อมูลเพื่องานวิจัย ส่วนที่ 5 เป็นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับจริยธรรม การใช้ข้อมูลจากอาสาสมัครวิจัย ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาหรือผู้ร่วมให้ข้อมูลออนไลน์ และการปรับปรุงวิธีดำเนินการด้านสถิติที่เกี่ยวข้อง สำหรับส่วนที่ 6 (มีด้วยกัน 5 บท) ลงรายละเอียดประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางเทคนิค เนื่องจากการวิจัยด้านการบัญชีเชิงพฤติกรรมค่อนข้างโน้มเอียงไปทางด้านการศึกษาเชิงคุณภาพ จึงจำเป็นต้องพิจารณาตัวแปรกำกับและตัวแปรคั่นกลาง (Moderation and Mediation) รวมถึงตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling) และเครื่องมือพิเศษในการวิเคราะห์ทางสถิติที่มีตัวแปรตามหลายตัว

ส่วนที่ 7 กล่าวถึงเรื่องข้อกังวลด้านความเที่ยงตรงภายนอก (External Validity) ที่มีกพบในงานวิจัยทั่วไป โดยพิจารณาบริบทและปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีลักษณะเฉพาะสำหรับงานวิจัย BAR ว่าจะส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของข้อมูลที่รวบรวมได้อย่างไร ในบทที่ 27 เป็นบริบทของงานวิจัยทางด้านภาษี ส่วนบทที่ 28 เน้นไปที่ค่านิยมทางวัฒนธรรมซึ่งสามารถอธิบายเหตุผลของแนววิธีปฏิบัติด้านบัญชีได้ในระดับหนึ่ง และบทที่ 29 โยงไปยังเรื่องการบริหารความเสี่ยงที่เป็นประเด็นที่ทุกองค์กรต้องเผชิญและมีความเข้มข้นมากขึ้นตามภาวะการณ์เช่นในปัจจุบัน

ส่วนที่ 8 ส่วนสุดท้ายนำเสนอสามบทที่เป็นข้อพิจารณาด้านการตีพิมพ์ผลงานวิจัย พูดถึงวิธีการเขียนเนื้อหาในส่วนทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) การนำเสนอในวารสารวิชาการ ตลอดจนการต่อยอดแนวคิดเพื่อสร้างงานวิจัยในอนาคต

หนังสือที่เสมือนคู่มือเล่มนี้พยายามรวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาทุกแง่มุมของการวิจัยด้านการบัญชีเชิงพฤติกรรมที่กว้างขวางและเชื่อถือได้อย่างครอบคลุม เหมาะอย่างยิ่งสำหรับนักวิจัย นักศึกษาปริญญาโทเอกสำหรับใช้เป็นแหล่งอ้างอิงที่รวมเอารากฐานทางทฤษฎี ข้อพิจารณาทางเทคโนโลยีและสถิติ และแม้กระทั่งวิธีการนำเสนอการตีพิมพ์งานวิจัย มุมมองในหลาย ๆ บทของหนังสือเล่มนี้นำเสนอโดยนักวิชาการด้านการบัญชีเชิงพฤติกรรมระดับนานาชาติ (รวมถึง Robert Libby และ William R. Kinney, Jr.) ที่ครอบคลุมเรื่องราวในหลายประเทศและบริบทที่หลากหลาย ทำให้หนังสือเล่มนี้ทรงคุณค่าเป็นอย่างมาก และเชื่อมั่นว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัยทุกคนที่กำลังทำงานวิจัย เพื่อขยายพรมแดนแห่งความรู้ด้านนี้ให้กว้างขวางขึ้นในวันข้างหน้า